

Documentnaam : CO2 rapportage 2022
Grondslag : CO2 prestatieladder 3.1
Aanspreekpunt : Kwaliteitsmanager
Eindverantwoordelijk : Directeur Bedrijfsvoering & HR

Publicatiedatum : 15-10-2023
Domein : Kwaliteit
Versie : 1.0
Classificatie : Openbaar

Friesland Lease
Friesland Huur
Leasefiets

CO2 rapportage 2022

Documentnaam	: CO2 rapportage 2022	Publicatiedatum	: 15-10-2023
Grondslag	: CO2 prestatieladder 3.1	Domein	: Kwaliteit
Aanspreekpunt	: Kwaliteitsmanager	Versie	: 1.0
Eindverantwoordelijk	: Directeur Bedrijfsvoering & HR	Classificatie	: Openbaar

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Over dit rapport	3
1.2	Betrokkenen	3
1.3	Over het bedrijf	3
1.4	MVO-beleid	4
2	Scope	5
2.1	Organisatorische afbakening	5
2.2	CO ₂ -emissies	5
2.3	Periode	6
2.4	Projecten met gunningsvoordeel	6
3	Energiebeoordeling	7
3.1	Gebouwen	7
3.2	Bedrijfsprocessen	7
3.3	Mobiliteit	7
4	CO ₂ -footprint	8
4.1	Bepalingswijze	8
4.2	CO ₂ -emissies	9
4.3	Analyse van de CO ₂ -footprint	10
4.3.1	Totale emissies	10
4.3.2	Emissies per omzet	10
4.3.3	Emissies zakelijk verkeer	11
4.4	Benchmark	12
5	CO ₂ -reductiebeleid	14
5.1	Kwantitatieve doelstellingen	14
5.2	CO ₂ -reductieplan (energiemanagement actieplan)	15
5.2.1	Bewustwording en gedragsverandering	15
5.2.2	<i>Energiebesparing en uitstootreductie</i>	16
5.2.3	Hernieuwbare energie-opwekking	16
5.2.4	<i>Inkoop van duurzame energie</i>	16
6	CO ₂ -communicatieplan	17
7	Participatie	17
8	Monitoring en actualisatie	18

Bijlagen

Bijlage 1: Tabel met eisen uit ISO 14064-1:2018

Bijlage 2: Emissie-inventaris 2016-2022 (afzonderlijk Excel-document)

Bijlage 3: Energiemanagement actieplan 2023 (afzonderlijk Excel-document)

Bijlage 4: Communicatieplan (afzonderlijk Word-document)

Bijlage 5: Maatregellijst Skao 2023 (afzonderlijk PDF-document)

Bijlage 6: Participatie in initiatieven (afzonderlijk PDF-document)

Documentnaam	: CO2 rapportage 2022	Publicatiedatum	: 15-10-2023
Grondslag	: CO2 prestatieladder 3.1	Domein	: Kwaliteit
Aanspreekpunt	: Kwaliteitsmanager	Versie	: 1.0
Eindverantwoordelijk	: Directeur Bedrijfsvoering & HR	Classificatie	: Openbaar

1 Inleiding

1.1 Over dit rapport

In 2019 behaalde Friesland Lease het CO₂-bewust certificaat op niveau 3. Sindsdien is een jaarlijkse ladderbeoordeling uitgevoerd, waarmee het certificaat is verlengd. Onderstaande rapportage betreft een herbeoordeling, waarmee we opnieuw laten zien dat Friesland Lease voldoet aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder.

Deze rapportage beschrijft de CO₂-footprint van Friesland Lease, evenals onze doelstellingen en maatregelen voor het beperken van onze emissies. Het rapport is opgesteld in overeenstemming met ISO 14064-1:2018.

1.2 Betrokkenen

Bij het opstellen van deze rapportage zijn de volgende personen betrokken geweest:

De heer C. van der Leest – directeur bedrijfsvoering & HRM
De heer Sipke Fellinger – kwaliteitsmanager en CO₂-manager
De heer Jaap de Vries – extern adviseur DZyzzion

1.3 Over het bedrijf

Friesland Lease is een regionaal opererende leasemaatschappij die vanuit Drachten duurzame mobiliteitsoplossingen levert voor ondernemers, bedrijven, (semi-) overheidsorganisaties en particulieren. Met de voordelen van sterke aandeelhouders Van den Brug Participaties (48,89%) en Athlon Car Lease Nederland (51,11%), combineren we het beste van twee werelden; Het DNA van een familiebedrijf: ondernemend, slagvaardig, oprechte aandacht voor de klant en regionaal betrokken, gecombineerd met de schaalvoordelen en professionaliteit van een top-3 speler in de Nederlandse leasemarkt.

Vanuit een duidelijke droom en ambitie realiseren we al jarenlang een groei die groter is dan de autoleasemarkt in Nederland en lopen we voorop in duurzame ontwikkelingen. Daarmee zijn we al jarenlang koploper in de fietsleasemarkt in Nederland, zodat we onze klanten echt een duurzame totaaloplossing bieden en onze klanten ons kiezen om wat we zijn! Hierdoor ontstaan langdurige en duurzame klantrelaties.

De droom van Friesland Lease:

Wij geloven dat mobiliteit schoner, leuker en vitaler kan. Dit houdt ons in beweging. We kijken continue vooruit en denken verder.

De ambitie van Friesland Lease:

Friesland Lease is dé Noord-Nederlandse vooroploper in het ontdekken en praktisch toepassen van vernieuwende mobiliteitsoplossingen. Voor onze klanten zijn wij hierin een onmisbare, proactieve partner en voor de wereld om ons heen een kleurrijk en inspirerend voorbeeld van hoe het duurzaam anders kan, 'Mobiliteit kan schoner, leuker en vitaler!'

Momenteel werken er bij Friesland Lease 94 (fte) medewerkers.

Ons bedrijf kan gekenmerkt worden als een 'kleine organisatie' conform de omschrijving in paragraaf 4.2 van het handboek CO₂-prestatieladder 3.1.

Documentnaam	: CO2 rapportage 2022	Publicatiedatum	: 15-10-2023
Grondslag	: CO2 prestatieladder 3.1	Domein	: Kwaliteit
Aanspreekpunt	: Kwaliteitsmanager	Versie	: 1.0
Eindverantwoordelijk	: Directeur Bedrijfsvoering & HR	Classificatie	: Openbaar

1.4 MVO-beleid

Friesland Lease werkt op een maatschappelijk verantwoorde manier, in samenwerking met haar klanten en stakeholders, met als doel een duurzaam en economisch gezonde onderneming te zijn met een goed toekomstperspectief. De organisatie beseft dat het vinden van een balans tussen een economisch gezonde bedrijfsvoering en het ondernemen met het oog voor het milieu, toekomstige generaties en ethische en sociale aspecten een positief effect heeft op alle betrokken partijen.

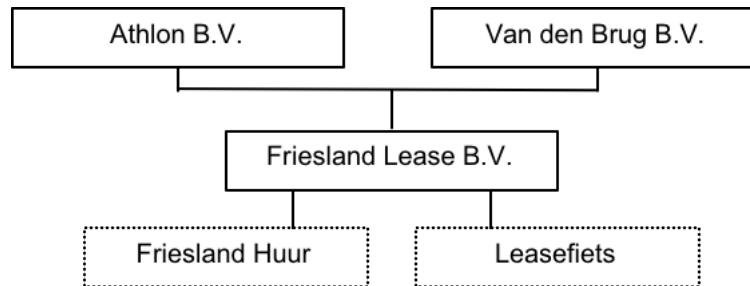
Om duurzaamheid en MVO zoveel mogelijk te integreren in het beleid en de dagelijkse bedrijfsvoering heeft Friesland Lease heeft zich sinds 2017 gecommitteerd aan de MVO-prestatieladder. Met behulp van de MVO-prestatieladder wil Friesland Lease objectief haar bedrijfsvoering inzichtelijk maken. Om vervolgens de bedrijfsvoering stap voor stap verduurzamen in overeenstemming met de pijlers People, Planet en Profit. De hoofdpunten van ons beleid zijn verwoord in een beleidsverklaring, de meest recente versie is altijd terug te vinden op onze website onder de kop 'Kwaliteitszorg' op onze website.

CO₂-reductie is een belangrijke doelstelling in ons MVO-beleid. Daartoe hebben wij ook al veel resultaten bereikt, waarbij wij vooral trots zijn op de forse reductie van de CO₂-uitstoot van ons totale leasepark (zie ook hoofdstuk 4, 4 CO₂-footprint) Daarnaast streven we naar een klimaat neutrale bedrijfsvoering. Daarover gaat deze rapportage.

2 Scope

2.1 Organisatorische afbakening

In onderstaande figuur is het organisatieschema weergegeven van Friesland Lease.

Figuur 1: Organisatieschema

Friesland Lease B.V. heeft twee aandeelhouders: Athlon en Van den Brug. De organisatorische grens voor deze CO₂-prestatieladder beoordeling omvat alleen Friesland Lease B.V. Daaronder vallen ook de activiteiten van Friesland Huur (autoverhuur) en Leasefiets (leasefietsen). Deze laatste twee zijn geen afzonderlijke bv's, maar handelsnamen. Deze afbakening is gemaakt conform de Greenhouse Gas Protocol methode. Onder de grootste aanbieders van Friesland Lease, de zogenaamde A-aanbieders, bevinden zich geen C-aanbieders (concernaanbieders).

2.2 CO₂-emissies

De CO₂-footprint in deze rapportage heeft in principe betrekking op scope 1 en 2 zoals gedefinieerd in de CO₂-Prestatieladder van SKAO¹. Deze scopes zijn voldoende voor certificering op niveau 3.

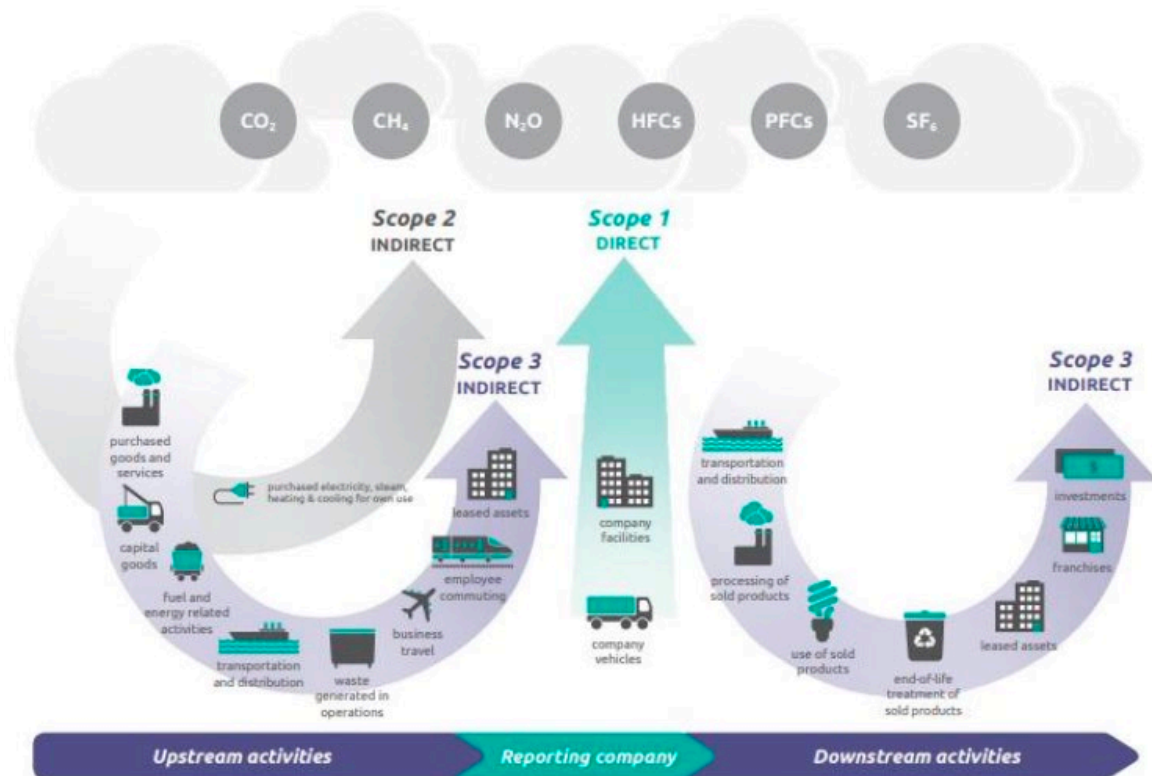
Scope 1 of directe emissies zijn emissies door de eigen organisatie. In ons geval gaat het om:

1. Aardgasverbruik voor verwarming en warm water
2. Brandstofverbruik van ons zakelijk verkeer

Scope 2 of indirecte emissies zijn emissies die ontstaan door de opwekking van elektriciteit die de organisatie gebruikt, zoals emissies door centrales die deze elektriciteit leveren. SKAO rekent ook 'Business Travel' (zakelijk verkeer met privéauto's en vliegtuigen) tot scope 2. In ons geval gaat het om:

1. Elektriciteitsverbruik van de gebouwen
2. Elektriciteitsverbruik van de elektrische (en hybride) auto's

¹ Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1, Stichting SKAO, 22 juni 2020

Figuur 2: Scope diagram

2.3 Periode

Dit rapport beschrijft de ontwikkelingen in de CO₂-emissies sinds het referentiejaar 2016, tot en met 2022.

2.4 Projecten met gunningsvoordeel

Er zijn geen projecten verkregen met gunningsvoordeel. Dit rapport heeft dan ook alleen betrekking op de bedrijfsvoering en niet op afzonderlijke projecten (klantenportefeuilles). Wel zijn wij zeer actief om de CO₂-emissies bij onze klanten terug te brengen (zie ook hoofdstuk 7. Participatie).

3 Energiebeoordeling

Wij hebben een interne energiebeoordeling opgesteld, in grote lijnen conform de richtlijnen uit ISO 50001 paragraaf 4.4.3. Hieronder volgt een korte beschrijving van de belangrijkste energiestromen in onze gebouwen, bedrijfsprocessen en mobiliteit. Alle energiestromen worden bijgehouden met de Milieubarometer van de Stichting Stimular.

3.1 Gebouwen

Onder de scope vallen twee gebouwen:

1. Het kantoorgebouw van Friesland Lease.
2. Het naastliggende gebouw van Friesland Huur, waarin Friesland Lease ook opereert. Behalve kantoor en vergaderruimte is hier ook een kleine showroom voor auto's aanwezig en een poetsruimte. Er is geen werkplaats.

Beide panden zijn ongeveer 14 jaar oud. De isolatie is goed. Verwarming gebeurt met een cv-installatie en radiatoren. De verlichting is geheel in led uitgevoerd.

Het dak is in 2019 vol gelegd met zonnepanelen. Alle opbrengst hiervan komt ten gunste van De Lange West 98 en niet van Friesland Lease. Daarom wordt deze verder buiten beschouwing gelaten. Wel is er een 'zonnebloem' (solar tracker) op het terrein geplaatst die voor Friesland Lease stroom opwekt. De opbrengst wordt niet gemeten en is geschat. De ingekochte stroom betreft 100% groene stroom uit Nederlandse windkracht van Eneco. Gas en elektra worden ingekocht door Van der Brug en via een verdeelsleutel op basis van vierkante meters doorberekend aan Friesland Lease. Er zijn geen tussenmeters aanwezig. De verbruiken in de tabel hieronder zijn dus geen reële verbruiken.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aardgas (m ³)	10.370	12.964	13.937	13.228	10.591	9.225	10.372
Elektriciteit (NL-wind) (kWh)	84.519	107.153	116.636	139.556	137.680	145.774	166.261
Elektriciteitsopwekking (kWh)	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500

Het aardgasverbruik schommelt licht, afhankelijk van de weersomstandigheden. In 2021 is een kleine dip te zien, vanwege de coronasituatie. Het elektriciteitsverbruik vertoont een geleidelijke stijging, voornamelijk als gevolg van de elektrificatie van het wagenpark. Zie voor een analyse hiervan hoofdstuk 4.

3.2 Bedrijfsprocessen

De bedrijfsprocessen betreffen hoofdzakelijk kantoorwerkzaamheden, waarbij elektrische kantoorapparatuur wordt gebruikt. Verder worden klanten ontvangen, auto's gepoetst en gereed gemaakt voor klanten. Dit verbruik is opgenomen in het totale verbruik in de tabel in paragraaf 3.1.

3.3 Mobiliteit

Het zakelijk verkeer gebeurt alleen met personenauto's die aan medewerkers worden geleased. In 2020 zijn de laatste brandstofauto's vervangen door 100% elektrische auto's. Deze worden zowel op de zaak geladen (op groene stroom), als onderweg bij reguliere laadpunten en snelladers, als thuis. De verhouding is niet precies bekend, maar wordt geschat op 50% op de zaak, 30% thuis en 20% onderweg.

Privéauto's van medewerkers worden niet gebruikt voor zakelijk verkeer. Wij maken geen gebruik van openbaar vervoer. Wel stimuleren wij sterk het gebruik van de fiets door onze medewerkers,

vooral voor woon-werkverkeer. Zij kunnen gebruik maken van een leasefiets tegen 20% korting op de leaseprijs. Wij leasen en verhuren ook bestelwagens en (kleine) vrachtauto's, maar in onze eigen bedrijfsvoering maken we hiervan geen gebruik. Goederenvervoer is dus niet aan de orde.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personenauto's diesel (liter)	15.431	11.661	10.151	5.536	429	1.198	94
Personenauto's benzine (liter)	8.216	9.534	13.878	11.006	595	2.573	382
Personenauto's groengas (kg)	3.369	3.483	3.939	2.419	0	0	0
Personenauto's elektrisch (kWh)	6.409	17.501	34.118	65.650	69.540	89.853	146.079
Personenauto's waterstof (kg)	0	0	0	0	0	0	241

Het dieselverbruik is sinds 2016 steeds verder afgebouwd. Het benzineverbruik is aanvankelijk jaarlijks gestegen, maar is vanaf 2019 sterk afgebouwd, door het overschakelen op elektrische auto's. Het gebruik van groengas is tot en met 2018 licht gestegen, maar daarna ook snel afgebouwd. Groengas-auto's zijn nu niet meer in gebruik. In 2022 is ook een waterstofauto in gebruik genomen. Die tankt op verschillende plaatsen. Omdat niet bekend is hoe de waterstof wordt gemaakt, is gerekend met grijze waterstof.

Het resterende benzine- en dieselverbruik is alleen afkomstig van het afleveren van auto's en het maken van proefritten.

Door de overgang op elektrische auto's is ook het elektriciteitsverbruik daarvan fors gestegen. In 2020 en in iets mindere mate in 2021 bleef die stijging relatief beperkt, omdat er veel minder kilometers zijn gemaakt door de coronamaatregelen. In 2022 is het verbruik weer aanzienlijk gegroeid. Zie voor een analyse hiervan hoofdstuk 4.

4 CO₂-footprint

4.1 Bepalingswijze

De CO₂-footprint is bepaald in overeenstemming met de eisen uit ISO 14064-1:2018 (zie bijlage 1). Hiervan heeft geen externe verificatie plaatsgevonden. De invoergegevens zijn als volgt bepaald:

Elektriciteit en aardgas

- Moederbedrijf Van den Brug B.V. heeft een energiecontract met Eneco. Dit betreft 100% groene stroom van Nederlandse oorsprong en aardgas. De kosten worden omgeslagen op basis van het aantal vierkante meters. Er is geen tussenmeter voor Friesland Lease. We hanteren daarom het afgerekende verbruik.

Zakelijk verkeer

- Alle verbruiken per voertuig zijn afgeleid uit de brandstofregistratie. De totalen per jaar per brandstofsoort zijn ingevoerd in de Milieubarometer, op basis waarvan de CO₂-emissies zijn bepaald.

In bijlage 2 is de geactualiseerde emissie-inventaris opgenomen van de verschillende energieverbruikers, opgesteld conform ISO 14064-1:2018. De in de Milieubarometer ingevulde gegevens zijn afgeleid van deze inventaris.

In eerdere jaren is een inventarisatie gemaakt van alle stroomverbruikers in het pand. De samenstelling daarvan is de laatste jaren niet wezenlijk veranderd, behalve dat er meer

medewerkers zijn bijgekomen. Op basis van die inventarisatie kwamen we eerder tot de conclusie dat het werkelijke elektriciteitsverbruik waarschijnlijk aanzienlijk lager dan wat aan ons wordt doorberekend. Om ons niet rijk te rekenen, hanteren we toch het doorberekende verbruik. Aangezien dit 100% groene stroom betreft, heeft dit geen invloed op de CO₂-footprint. Omdat het stroomverbruik in het pand al maximaal is gereduceerd en relatief klein is ten opzichte van het stroomverbruik van de auto's en omdat we waarschijnlijk eind 2024 gaan verhuizen naar een nieuw pand, is deze gedetailleerde inventarisatie voor de laatste paar jaar niet meer geactualiseerd.

De berekening van de emissies is uitgevoerd met de Milieubarometer, op basis van de meest actuele emissiefactoren van www.CO2emissiefactoren.nl. Deze komen overeen met de eisen van de CO₂-prestatieladder. Helaas zijn providers van externe laadpalen nog weinig transparant over het al dan niet gebruik van Nederlandse groene stroom. Daarom hanteren we vooralsnog de emissiefactor voor grijze stroom, conform de eisen van Skao. Hetzelfde geldt voor het thuis laden van EV's. Wel stimuleren we medewerkers om ook thuis groene stroom te gebruiken. Voor het laden op de zaak wordt wel gerekend met groene stroom.

De bewijsdocumenten die ten grondslag liggen aan de ingevoerde gegevens zijn vastgelegd in een afzonderlijk dossier.

4.2 CO₂-emissies

In de onderstaande tabel zijn de CO₂-emissies van Friesland Lease BV opgenomen voor scope 1 en 2 plus businessreizen, voor 2022. De footprints van de voorgaande jaren zijn te vinden in de Milieubarometer.

	Thema			CO ₂ -parameter		CO ₂ -equivalent	
CO₂ Scope 1							
Aardgas voor verwarming	Brandstof & warmte	10.372	m ³	2,09	kg CO ₂ / m ³	21,6	ton CO ₂
Personenwagen (in liters) benzine	Zakelijk verkeer	382	liter	2,78	kg CO ₂ / liter	1,06	ton CO ₂
Personenwagen (in liters) diesel	Zakelijk verkeer	94,0	liter	3,26	kg CO ₂ / liter	0,307	ton CO ₂
Personenwagen CNG (aardgas)	Zakelijk verkeer	0	kg	-	kg CO ₂ / kg	0	ton CO ₂
Personenwagen bio-CNG (groengas)	Zakelijk verkeer	0	kg	-	kg CO ₂ / kg	0	ton CO ₂
<i>Subtotaal</i>						23,0	ton CO ₂
CO₂ Scope 2 en Business travel							
Zelf opgewekte zonnestroom (PV)	Elektriciteit	3.500	kWh	0	kg CO ₂ / kWh	0	ton CO ₂
Ingekochte elektriciteit	Elektriciteit	166.261	kWh	0,523	kg CO ₂ / kWh	87,0	ton CO ₂
Waarvan voor opladen voertuigen (groen conform CO ₂ -PL)	Elektriciteit	73.039	kWh	0	kg CO ₂ / kWh	0	ton CO ₂
Waarvan groene stroom uit windkracht	Elektriciteit	166.261	kWh	-0,523	kg CO ₂ / kWh	-87,0	ton CO ₂
Elektrische auto's laadpas (grijze stroom)	Zakelijk verkeer	29.216	kWh	0,523	kg CO ₂ / kWh	15,3	ton CO ₂
Elektrische auto's (laden op de zaak)	Zakelijk verkeer	73.039	kWh	0,523	kg CO ₂ / kWh	38,2	ton CO ₂
...waarvan op groene stroom (conform CO ₂ -PL)	Zakelijk verkeer	73.039	kWh	-0,523	kg CO ₂ / kWh	-38,2	ton CO ₂
Personenwagen waterstof (grijs)	Zakelijk verkeer	241	kg	12,5	kg CO ₂ / kg	3,02	ton CO ₂
Thuis opladen voertuigen (grijze stroom)	Zakelijk verkeer	43.824	kWh	0,523	kg CO ₂ / kWh	22,9	ton CO ₂
<i>Subtotaal</i>						41,2	ton CO ₂
CO₂-uitstoot						64,2	ton CO₂
<i>CO₂ Scope 3 verborgen</i>							

Figuur 3: CO₂-emissies 2022 (scope 1 en 2 plus businessreizen)

4.3 Analyse van de CO₂-footprint

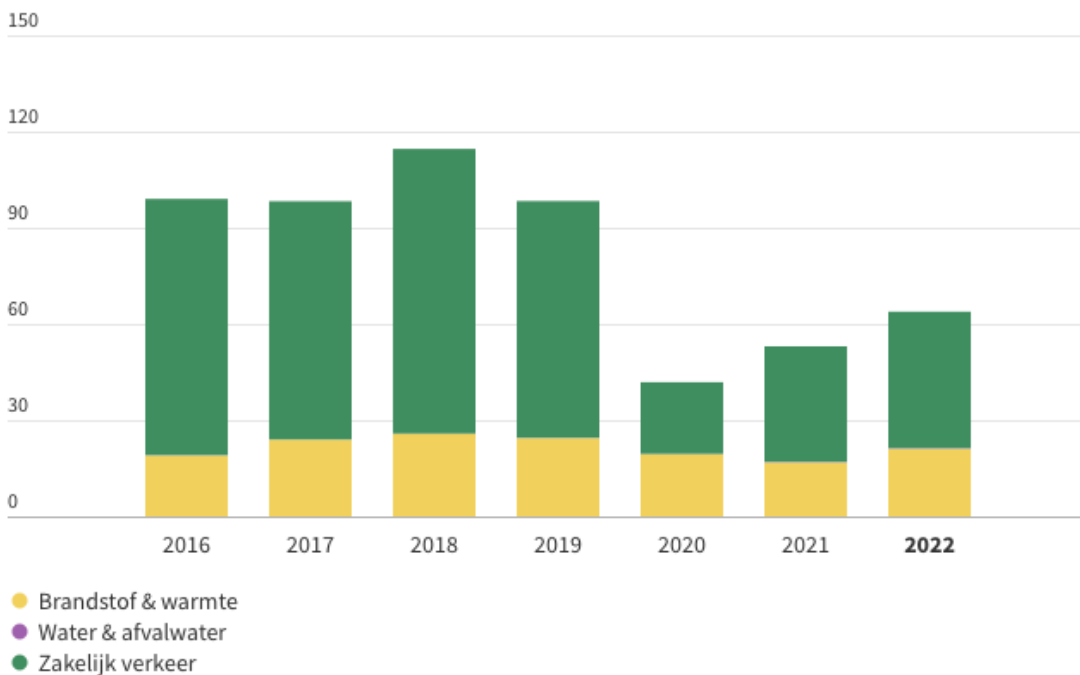
4.3.1 Totale emissies

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de CO₂-emissies te zien sinds 2016. Daarin is te zien dat de uitstoot van het gasverbruik licht schommelt, afhankelijk van de weersomstandigheden². In 2020 en 2021 is een lichte dip te zien, vanwege de corona-situatie.

De emissies door het zakelijk verkeer zijn sterk gereduceerd, door de overstap op elektrische auto's. Ook hier is de dip in 2020 en 2021 van wege corona te zien.

CO₂-grafiek

Friesland Lease
Ton CO₂

Bron: Milieubarometer Friesland Lease - 8 november 2023

Figuur 4: Scope 1 emissies totaal 2016

4.3.2 Emissies per omzet

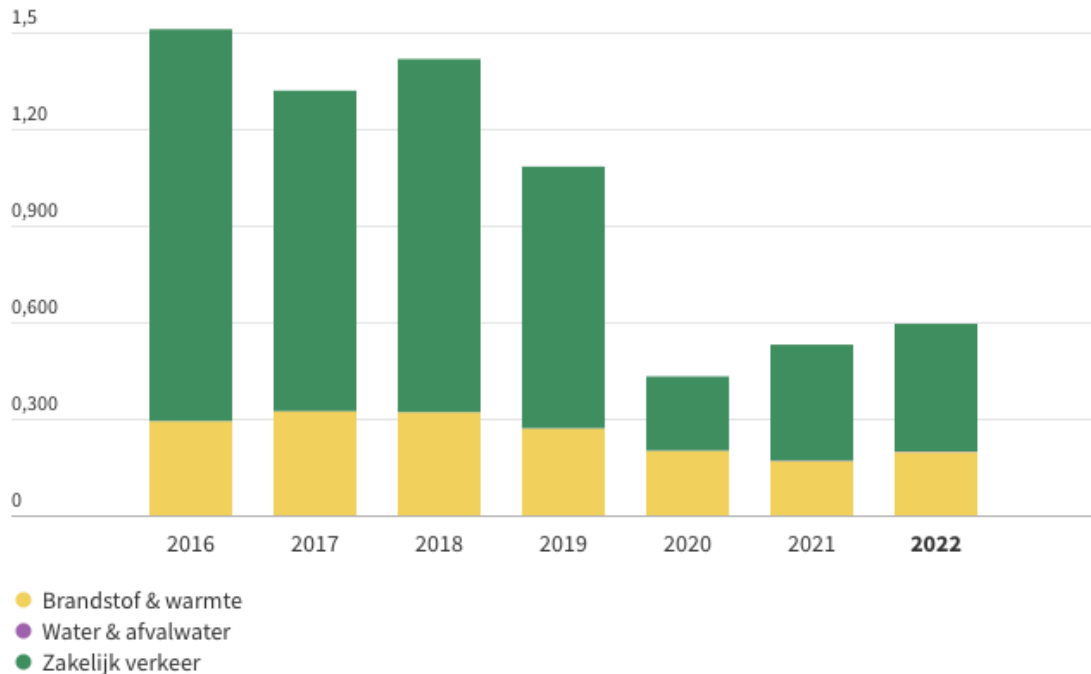
Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de emissies zien in relatie tot de omzet. Hierin is de sterke daling van de uitstoot sinds 2016 nog duidelijker te zien, met wederom een vertekend beeld in 2020 en 2021 vanwege corona.

² Ook de aanpassingen in de emissiefactoren zullen hier een enige invloed op hebben.

CO₂-grafiek per Omzet

Friesland Lease

g CO₂ / €

Bron: Milieubarometer Friesland Lease - 8 november 2023

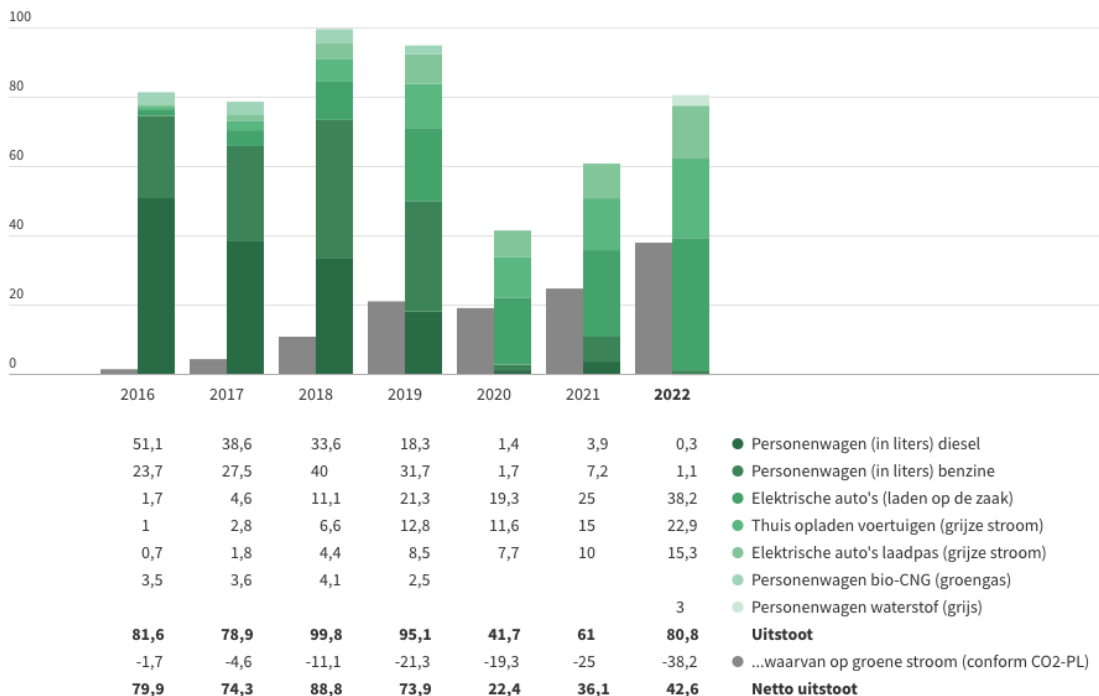
Figuur 5: Emissies per omzet (scope 1 en 2)

4.3.3 Emissies zakelijk verkeer

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de emissies als gevolg van ons zakelijk verkeer zien. In vergelijking met figuur 4 lijkt de daling van de emissies minder sterk, maar dat komt omdat groene stroom in een aparte kolom is opgenomen. De netto emissies bestaan nu hoofdzakelijk nog uit het thuis en onderweg opladen van elektrische auto's en een heel klein deel uit het tanken van waterstofauto's. Emissies van groen gas zijn sinds 2020 niet meer aan de orde.

CO₂-grafiek

Friesland Lease
Ton CO₂

Bron: Milieubarometer Friesland Lease - 8 november 2023

Figuur 6: Emissies zakelijk verkeer

4.4 Benchmark

Onderstaande tabel geeft enkele kengetallen van het energieverbruik van Friesland Lease ten opzichte van een gemiddeld kantoor in Nederland (benchmark uit de Milieubarometer).

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Gemiddelde kantoor
Elektriciteit bedrijfspand									
Elektriciteitsverbruik per medewerker	kWh/fte	1.941	2.215	1.640	1.503	1.314	1.251	1.033	1.517
Elektriciteitsverbruik per vloeroppervlak	kWh/m ²	44,1	53,0	53,6	57,3	55,3	54,3	50,3	63,4
Brandstof & warmte & koude									
Energie voor verwarming per gebouwinhoud	m ³ gas eq./m ³	2,16	2,70	2,90	2,75	2,20	1,92	2,16	2,67
Energie voor verwarming per medewerker	m ³ gas eq./fte	237	282	222	180	131	111	111	190
Gebouwegebonden energie									
WEii = Werkelijke Energieintensiteits indicator	kWh/m ² GVO	106	130	136	136	119	110	112	149
Gebouwegebonden energie per gebouwinhoud	GJ/m ³	0,235	0,286	0,295	0,303	0,277	0,263	0,257	0,286
Energieopwekking									

Zelf opgewekte hernieuwbare elektriciteit	%	3,98	3,16	2,91	2,45	2,48	2,34	2,06	7,67
Aandeel hernieuwbaar in energie gebouw	%	67,7	66,8	65,4	68,1	72,0	74,3	70,5	3,43
Vervoer									
Brandstof zakelijk wegverkeer per medewerker	liter diesel eq./fte	599	514	420	241	11,7	41,3	13,2	77,9
Zakelijke kilometers per medewerker	km/fte	11.245	11.277	10.579	9.505	5.331	7.095	9.691	1.633
Aandeel OV, fiets en lopen in zakelijk verkeer	%								
Aandeel elektrische autokm in zakelijke autokm	%	8,72	22,5	33,8	59,5	96,6	91,1	96,6	
Energieverbruik vervoer	GJ	962	912	1.071	871	284	447	570	
CO2 en Compensatie									
Totale CO2 emissie	ton CO ₂	99,5	98,8	115	98,9	42,4	53,6	64,4	
CO2 emissie elektriciteit	ton CO ₂	0	0	0	0	0	0	0	
CO2 emissie brandstoffen en warmte	ton CO ₂	19,6	24,5	26,3	25,0	20,0	17,4	21,6	
CO2 emissie zakelijk verkeer	ton CO ₂	79,9	74,3	88,8	73,9	22,4	36,1	42,6	
CO2-Prestatieladder									
CO2 emissie scope 1 per medewerker	ton CO ₂ /fte	2,24	2,05	1,66	1,06	0,284	0,341	0,246	0,584
CO2 emissie scope 2 & BT per medewerker	ton CO ₂ /fte	0,0386	0,100	0,176	0,290	0,239	0,300	0,440	0,922
CO2 emissie scope 1 & 2 & Business Travel	ton CO ₂	99,5	98,8	115	98,8	42,3	53,4	64,2	
CO2 emissie scope 1 & 2 & BT per medewerker	ton CO ₂ /fte	2,28	2,15	1,83	1,35	0,523	0,641	0,686	1,51
CO2 emissie brandstof voor verwarming per gebouwinhoud	kgCO ₂ /m ³	4,07	5,09	5,48	5,20	4,15	3,62	4,50	5,43

Figuur 6: Kengetallen Friesland Lease en benchmark

Het elektriciteits- en aardgasverbruik van Friesland Lease is in 2022 relatief laag in vergelijking met de benchmark, zowel per medewerker als per m² vloeroppervlak. Dit is te verklaren uit onze investeringen in ledverlichting en energiezuinige apparatuur.

Het aandeel zelf opgewekte elektriciteit is laag ten opzichte van de benchmark. Daar kunnen we weinig aan veranderen, omdat ons dak geheel vol ligt met zonnepanelen van Van den Brug. De enige stroom die we zelf opwekken, komt van de 'zonnebloem'. Het percentage hernieuwbare energie van het totale energieverbruik in het pand is wel veel hoger dan de benchmark, vanwege de inkoop van groene stroom van Nederlandse oorsprong.

Vanwege de aard van ons werk rijden onze medewerkers veel meer kilometers dan bij een gemiddeld kantoor. Maar, omgerekend in liters diesel equivalenten per fte, is ons brandstofverbruik voor zakelijk verkeer ongeveer zes keer lager dan de benchmark, doordat alle medewerkers elektrisch of (een heel klein deel) waterstof rijden. Het restant diesel en benzineverbruik komt van proefritten en dergelijke.

Al met al zijn zowel onze scope 1 emissies als onze scope 2 (incl. business travel) emissies per medewerker ruimschoots minder dan de helft van die van de benchmark.

5 CO₂-reductiebeleid

5.1 Kwantitatieve doelstellingen

In de initiële CO₂-rapportage uit 2019 heeft de directie de volgende kwantitatieve doelstellingen (*cursief gedrukt*) geformuleerd voor 2022:

Mobiliteit:

- *We gebruiken alleen nog 100% elektrische auto's voor ons eigen zakelijk verkeer. Er zal echter een tankpas beschikbaar blijven voor proefritten, waar ook fossiele brandstoffen op getankt kunnen worden. Met als gevolg dat er nog eventueel CO₂ uitgestoten wordt.*

Deze doelstelling is behaald. In 2020 zijn de laatste brandstofauto's vervangen door 100% batterij-elektrische auto's (BEV's).

Gebouw:

- *We gebruiken geen aardgas meer, door het overschakelen op een all-electric systeem*
- *We blijven 100% groene stroom inkopen uit Nederlandse wind³*

Het eerste doel, de overstap op duurzame verwarming, is nog niet behaald. Aanvankelijk was het plan om te onderzoeken of we konden overstappen op een all-electric systeem. Daar gaan we echter niet meer in investeren, omdat we waarschijnlijk eind 2024 gaan verhuizen naar een nieuw pand. Wel zijn veel stappen gezet om het elektriciteitsverbruik terug te dringen (ook al heeft dat vanwege de inkoop van groene stroom geen invloed op onze CO₂-emissies. De belangrijkste stappen die zijn gezet, zijn het verminderen van het verbruik van de servers, door het verhogen van de temperatuur van de serverruimte en het verminderen van het aantal services door de overstap op clouddiensten. Veel vast computers zijn vervangen door laptops, ook vanwege de noodzaak van thuiswerken door corona. Dit thuiswerken heeft ook bijgedragen aan een verlaging van het aantal kilometers, waardoor het elektriciteitsverbruik verder is verminderd. Tenslotte stimuleren we medewerkers om zoveel mogelijk te carpoolen en bieden wij personeelskorting op een leasefiets.

CO₂-emissie:

- *Door voorgaande doelen is onze CO₂-emissie voor scope 1 en 2 nihil geworden.*

Vanwege het niet behalen van de doelstelling voor het pand, is onze CO₂-emissie nog niet geheel naar nul gegaan, maar vanwege de overgang naar elektrische auto's is deze wel fors gedaald, zoals uitgedrukt is in hoofdstuk 4.

³ Het zelf opwekken van meer zonnestroom is geen mogelijkheid, omdat ons dak inmiddels vol gelegd is met zonnepanelen van Van der Brug

Documentnaam	: CO2 rapportage 2022	Publicatiedatum	: 15-10-2023
Grondslag	: CO2 prestatieladder 3.1	Domein	: Kwaliteit
Aanspreekpunt	: Kwaliteitsmanager	Versie	: 1.0
Eindverantwoordelijk	: Directeur Bedrijfsvoering & HR	Classificatie	: Openbaar

Aanpassingen doelstellingen

Het doel voor mobiliteit blijft staan. In de komende tijd proberen we meer zicht te krijgen op de mate waarin voor externe laadsessies met groene stroom gerekend kan worden. Daardoor kan de uitstoot nog verder omlaag. Ook gaan we medewerkers (vooral degenen met een laadpaal) stimuleren om thuis ook groene stroom in te kopen.

Vanwege de verhuisplannen is de overstap op een all-electric systeem niet meer aan de orde, net als andere (grote) investeringen in het huidige pand. Bij de plannen voor het nieuwe pand is duurzaamheid een belangrijk criterium. Daarmee hopen we ook voor het gebouw onze CO₂-emissies tot vrijwel nul te kunnen reduceren.

We willen in 2023 een zakelijke leasefiets regeling opstarten voor al ons personeel om woon-werk verkeer d.m.v. de fiets te stimuleren, hierbij zullen we de medewerkers die dichterbij wonen extra belonen als ze hiervoor kiezen.

Daarnaast hebben we een eigen doelstelling opgesteld voor het reduceren van de CO₂ uitstoot van ons complete wagenpark (scope 3). Hierdoor gaan wij ons meer richten op onze invloed op de keten vanwege de geringe winsten die we kunnen behalen op de eigen CO₂ uitstoot.

5.2 CO₂-reductieplan (energiemanagement actieplan)

In de initiële rapportage van 2019 zijn de volgende acties geformuleerd. Daarvan zijn de meeste inmiddels uitgevoerd en andere zijn niet meer aan de orde, o.a. vanwege de geplande verhuizing. Per geplande maatregel geven we de status aan, tussen haakjes. In bijlage 3 (energiemanagement actieplan, zijn de maatregelen opgenomen in een Excel-bestand, inclusief planning en verantwoordelijkheden.

5.2.1 Bewustwording en gedragsverandering

Reeds uitgevoerde maatregelen

- Permanent aandacht voor duurzaamheid, MVO en energiebewust gedrag bij medewerkers
- Bijhouden energieverbruik en CO₂-emissies met de Milieubarometer, vergelijking met benchmark
- Instructie op apparatuur uit te zetten na werktijd
- Online vergaderen wanneer mogelijk
- Stimuleren fietsgebruik
- CO₂-prestatieladder met medewerkers communiceren
- Gemiddeld brandstofverbruik per medewerker inzichtelijk gemaakt
- Alle medewerkers hebben een training elektrisch rijden gevolgd

Geplande maatregelen

- Onderzoek naar mobiliteitsbudget voor accountmanagers (eerder nog niet uitgevoerd, vanwege corona)
- Medewerkers stimuleren om thuis (Nederlandse wind/zon) groene stroom in te kopen
- Met laadpaalproviders proberen zicht te krijgen op het gebruik van (echte) groene stroom bij externe laadpalen

5.2.2 **Energiebesparing en uitstootreductie**

Reeds uitgevoerde maatregelen

- Isolatie van schil, leidingen etc.
- Zuinig inregelen van de cv-installatie (uitgevoerd bij jaarlijks onderhoud)
- Zonwering voor relevante ruimtes
- HR-ketel
- Alle verlichting vervangen door led
- Alle verlichting op bewegingssensoren
- Bij vervanging van apparatuur zoveel mogelijk kiezen voor meest energiezuinige alternatieven (dit gebeurt continu)
- Verhogen van de temperatuur in de serverruimte
- Servers vervangen door over te stappen op cloudcomputing. Er is nu nog 1 fysieke server aanwezig.
- Alle eigen auto's volledig elektrisch, plus één waterstofauto
- Oplaadpunten voor elektrische auto's
- Voorkomen van onnodige autokilometers, door slim plannen en combineren van ritten, carpoolen en vaker thuiswerken (uitgevoerd)
- Brandstofbesparing door navigatie, juiste bandenspanning, goed onderhoud etc.

Niet uitgevoerd

- Verlichting in lift zo mogelijk uitschakelen indien niet in gebruik (niet zinvol, zeer weinig gebruikt)
- Follow-me printing invoeren (niet uitgevoerd. Het beleid is erop gericht om zo weinig mogelijk te printen. Doordat er nog heel weinig wordt geprint, wegen de kosten niet op tegen de baten)
- Onderzoeken van opties om de cv-installatie te vervangen door een all-electric alternatief, bijvoorbeeld warmtepompen in combinatie met infraroodverwarming (gaat niet meer gebeuren in verband met verhuisplannen)

Geplande maatregelen

- Nieuwe huisvesting zo duurzaam mogelijk realiseren.

5.2.3 **Hernieuwbare energie-opwekking**

Reeds uitgevoerde maatregelen

- Installatie sunflower voor opwekking elektriciteit

Geplande maatregelen

- Zonnepanelen plaatsen op nieuwe pand.

5.2.4 **Inkoop van duurzame energie**

Reeds uitgevoerde maatregelen

- Inkoop van 100% groene stroom uit Nederlandse windkracht via Eneco

Geplande maatregelen

- Ook in het nieuwe pand groene stroom blijven inkopen

Documentnaam	: CO2 rapportage 2022	Publicatiedatum	: 15-10-2023
Grondslag	: CO2 prestatieladder 3.1	Domein	: Kwaliteit
Aanspreekpunt	: Kwaliteitsmanager	Versie	: 1.0
Eindverantwoordelijk	: Directeur Bedrijfsvoering & HR	Classificatie	: Openbaar

Maatregelenlijst Skao

We hebben de maatregelenlijst 2022 van Skao ingevuld. Zie de beknopte rapportage in bijlage 5. Daaruit resulteren geen nieuwe acties voor ons actieplan.

6 CO₂-communicatieplan

Het communicatieplan is opgenomen in bijlage 4 (afzonderlijk PDF-document).

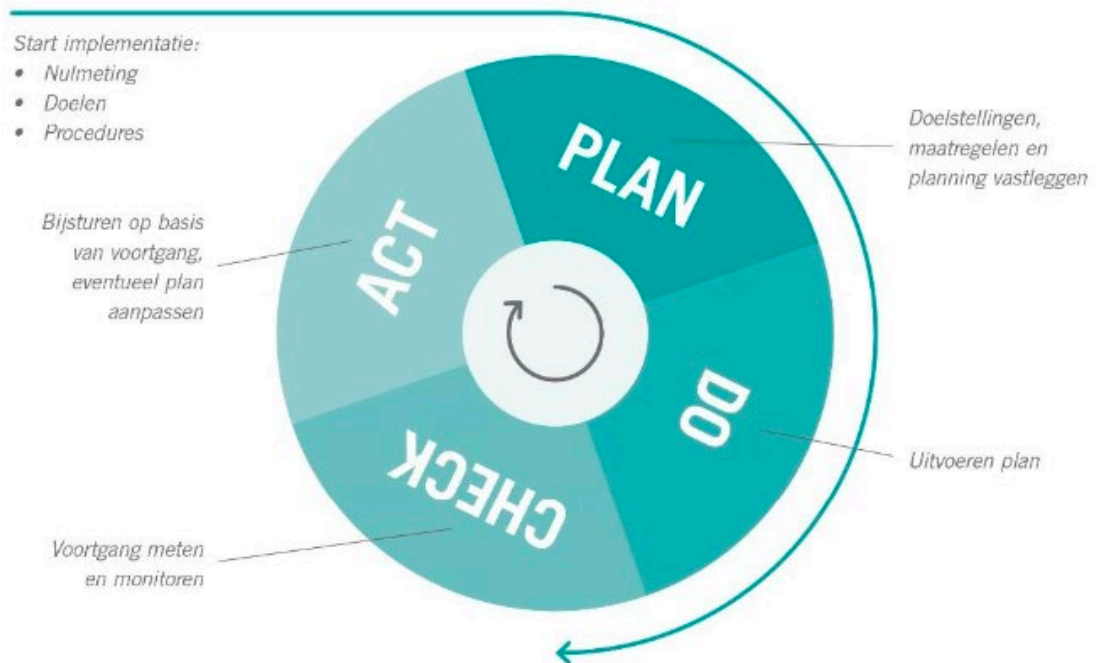
7 Participatie

In bijlage 6 (afzonderlijk PDF-document) is een overzicht opgenomen van de initiatieven met betrekking tot CO₂-reductie, waarin Friesland Lease participeert.

8 Monitoring en actualisatie

Het CO₂-managementsysteem voorziet in de volgende Plan-Do-Check-Act cyclus:

- De inventaris van energieverbruikers zal steeds up-to-date worden gehouden. Mutaties zullen steeds worden bijgewerkt
- Maandelijks tijdens het werkoverleg de voortgang van de geplande acties bespreken en deze zo nodig bijstellen. Zinnige nieuwe ideeën voor mogelijke maatregelen zullen worden toegevoegd
- Halfjaarlijks invullen van de Milieubarometer door de CO₂-manager en voortgang bespreken in de directie. Hiervan wordt een verslag gemaakt.
- Eens per jaar wordt een voortgangsrapportage opgesteld door de CO₂-manager. Door een nader aan te wijzen tweede medewerker wordt hierop een interne audit uitgevoerd, conform de eisen in paragraaf 6.1.1.1 in de Handleiding CO₂-Prestatieladder 3.1
- Het interne auditverslag zal worden vastgesteld door middel van een managementbeoordeling conform de eisen in paragraaf 6.1.1.2 in de Handleiding CO₂-Prestatieladder 3.1
- Afhankelijk van de voortgang zullen wij het CO₂-reductieplan zo nodig bijstellen, om de geformuleerde ambitie te kunnen behalen. Omgekeerd, indien zwaarwegende bedrijfseconomische redenen aanleiding zijn om de ambities naar beneden bij te stellen, dan is dat ook mogelijk. Dit zal dan wel goed worden gemotiveerd en gecommuniceerd met de medewerkers.

Documentnaam	: CO2 rapportage 2022	Publicatiedatum	: 15-10-2023
Grondslag	: CO2 prestatieladder 3.1	Domein	: Kwaliteit
Aanspreekpunt	: Kwaliteitsmanager	Versie	: 1.0
Eindverantwoordelijk	: Directeur Bedrijfsvoering & HR	Classificatie	: Openbaar

Bijlagen:

Bijlage 1: Tabel met eisen uit ISO 14064-1:2018

Bijlage 2: Emissie-inventaris 2016-2022 (afzonderlijk Excel-document)

Bijlage 3: Energiemanagement actieplan 2023 (afzonderlijk Excel-document)

Bijlage 4: Communicatieplan (afzonderlijk Word-document)

Bijlage 5: Maatregellijst Skao 2023 (afzonderlijk PDF-document)

Bijlage 6: Participatie in initiatieven (afzonderlijk PDF-document)

Bijlage 1: Tabel met eisen uit ISO 14064-1:2018

Deze rapportage behandelt de “verplichte” onderwerpen zoals beschreven in § 9.3.1 van ISO 14064-1:2018. Onderstaande tabel geeft de relatie tussen deze eisen en deze rapportage.

Nr.	Eis	Paragraaf in deze rapportage
a	Beschrijving van de rapporterende organisatie	1.3
b	Verantwoordelijke persoon voor het rapport	1.2
c	Verslagperiode	2.3
d	Documentatie van de organisatorische grenzen	2.1
e	Documentatie van de rapporterende grenzen, inclusief criteria vastgesteld door de organisatie om significante emissies te bepalen	4.1
f	Directe CO ₂ -emissies in ton CO ₂ (andere broeikasgassen naar keuze)	4.2 en 4.3
g	Beschrijving hoe biogene CO ₂ -emissies en -verwijderingen worden behandeld in het verslag. De relevante biogene CO ₂ -emissies en verwijderingen afzonderlijk gekwantificeerd	n.v.t.
h	Indien gekwantificeerd, directe CO ₂ -verwijderingen	n.v.t.
i	Uitleg over de uitsluiting van significante GHG-bronnen of -sinks van de kwantificering	n.v.t.
j	Gekwantificeerde indirecte GHG-emissies	4.2 en 4.3
k	Referentiejaar	2.3
l	Uitleg van wijziging of herberekening van het referentiejaar of andere historische data. Documentatie van de gevolgen voor de vergelijkbaarheid van zulke herberekeningen	n.v.t.
m	Verwijzing naar of beschrijving van kwantificeringsmethoden en redenen voor de keuze	4.1
n	Uitleg van wijzigingen ten opzichte van eerder gebruikte kwantificeringsmethode	4.1
o	Verwijzing naar documentatie van gebruikte emissie- of -verwijderingsfactoren	4.1
p	Beschrijving van invloed van onzekerheden op de nauwkeurigheid van emissie- en verwijderingsdata	4.1
q	Beschrijving onzekerheidsanalyse en resultaten	4.1
r	Verklaring dat het rapport is opgesteld in overeenstemming met ISO 14064-1	1.1
s	Statement met betrekking tot de verificatie van de emissie-inventaris, inclusief vermelding van de mate van zekerheid	4.1
t	De emissiefactoren (GWP-waarden) gebruikt in de berekening, inclusief de bron. Indien de GWP-waarden niet overeenkomen met het meeste actuele IPCC-rapport, voeg dan de emissiefactoren of database referentie toe, inclusief bron	4.1